

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>Kuras valsts tiesal ir piekrišana?

Kuras valsts tiesal ir piekrišana?

Polija

1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?

Polijā civillietas izskata vispārējās piekrišanas tiesas (*sądy powszechnie*) un Augstākā tiesa (*Sąd Najwyższy*) (sk. Tiesu sistēma dalībvalstīs — Polija), ja vien tās nav specializēto tiesu kompetencē.

Noteikumi par tiesu jurisdikciju ir ietverti Civilprocesa kodeksa (CPK, *Kodeks Postępowania Cywilnego*) 16.–18. un 27.–46. pantā.

Rajona tiesās (*sądy rejonowe*) civillietas izskata šādas nodaļas:

civillietu nodaļa;

ģimenes un mazgadīgo lietu nodaļa (bāriņtiesas, *sądy rodzinne*) — izskata ģimenes un aizbildnības lietas; lietas saistībā ar nepilngadīgo morāles pagrimumu un viņu izdarītām sodāmām darbībām; lietas, kas saistītas ar tādu personu ārstēšanu, kurām ir alkohola, narkotiku vai psihotropo vielu atkarība, kā arī lietas, kas saskaņā ar citiem tiesību aktiem ir aizbildnības tiesu kompetencē;

darba un sociālā nodrošinājuma lietu nodaļa (darba tiesas, *sądy pracy*) — izskata ar darba tiesībām un sociālo nodrošinājumu saistītas lietas;

komerclietu nodaļa (komercietas, *sądy gospodarcze*) izskata komercietas un civillietas starp saimnieciskām vienībām saistībā ar to darījumdarbību; lietas saistībā ar uzņēmumu vai partneru attiecībām; lietas pret uzņēmumu valdes locekļiem saistībā ar prasībām, kas izriet no nepatiesām deklarācijām, kuras valdes locekļi iesniedz Valsts tiesu reģistram; lietas pret saimnieciskām vienībām, lai izdotu rīkojumu izbeigt kaitējumu videi, un bankrota lietas;

zemesgrāmatu nodaļa — uztur zemesgrāmatas un izskata citas civillietas, kas saistītas ar zemesgrāmatu procedūram.

Apgabaltiesām (*sądy okręgowe*) Polijā ir atbilstošas nodaļas, izņemot zemesgrāmatu nodaļas un ģimenes un mazgadīgo lietu nodaļas. Apgabaltiesām Polijā ir ģimenes civillietu nodaļas, kas ir kompetentas izspriest jo īpaši lietas saistībā ar laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulāto atšķiršanas izbeigšanu, laulības atzīšanu par neesošu, laulības esamības vai neesamības atzīšanu un lietas saistībā ar ārvalstu tiesu spriedumu izpildāmības atzīšanu ģimenes lietās.

Turklāt Varšavas apgabaltiesai ir šādas papildu struktūrvienības, kas darbojas kā nodaļas:

Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības tiesa (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), kuras darbības jomā ietilpst ar monopola prakses novēršanu saistītu lietu un enerģētikas regulējuma lietu iztiesāšana;

Kopienas preču zīmju un rūpniecisko dizainparaugu tiesa (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), kura iztiesā lietas, kas saistītas ar rūpniecisko dizainparaugu un preču zīmju pārkāpumiem, šādu pārkāpumu draudiem vai to neesību, lietas, kas saistītas ar Kopienas dizainparaugu atzīšanu par spēkā neesošu, preču zīmju derīguma termiņa izbeigšanos vai to atzīšanu par spēkā neesošām, un lietas, kas saistītas ar preču zīmju pārkāpuma sekām.

Turklāt 2010. gada 1. janvārī Ļubļinas rajona tiesa tika izraudzīta par kompetento tiesu citu rajona tiesu jurisdikcijā esošu lietu izskatīšanai elektroniskā procedūrā ar maksājuma rīkojumiem.

2 Ja lieta ir piekritīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?

Rajona tiesām parasti ir jurisdikcija civillietās pirmajā instancē. **Rajona tiesām** ir jurisdikcija visās lietās, izņemot lietas, kas saskaņā ar tiesību aktiem (CPK 16. un 507. pantu) ir piekritīgas apgabaltiesām.

Apgabaltiesām ir pirmās instances jurisdikcija attiecībā uz CPK 17. pantā uzskaitītajām lietām, proti:

- 1) ar īpašumu nesaisītām tiesībām un īpašuma prasībām, ko ierosina apvienojumā ar šādām tiesībām, izņemot lietas par bērna izcelšanās noteikšanu vai apstrīdēšanu, lietas par paternitātes atzīšanas anulēšanu un lietas par adopcijas atcelšanu;
- 2) autortiesību aizsardzības un saistītu tiesību aizsardzības lietām, kā arī lietām, kas attiecas uz izgudrojumiem, lietderīgajiem modeļiem, rūpnieciskajiem dizainparaugiem, preču zīmēm, ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un integrālslēmu topogrāfijām, kā arī lietām, kas attiecas uz citu nemateriālā īpašuma tiesību aizsardzību;
- 3) lietām, ko ierosina atbilstoši [Preses likumam](#);
- 4) īpašuma tiesībām, ja strīdus priekšmeta vērtība pārsniedz 75 000 zlotu, izņemot [uzturīdzekļu lietas](#), lietas attiecībā uz [valdījuma tiesību pārkāpumiem](#), lietas attiecībā uz laulāto [mantas nošķiršanu](#), [zemesgrāmatas satūra pielāgošanu](#) faktiskajam juridiskajam statusam, kā arī lietas, ko izskata [elektroniskā procedūrā ar maksājuma rīkojumiem](#);
- 5) sprieduma pasludināšanu kooperatīva sadalīšanas lēmuma vietā;
- 6) tādu lēmumu atcelšanu, anulēšanu vai neesības atzīšanu, kurus pieņēmušas juridisku personu pārvaldes struktūras vai organizatoriskas struktūrvienības, kas nav juridiskas personas, bet kam ar likumu ir piešķirts juridiskas personas statuss;
- 7) negodīgas konkurences novēršanu un apkaršanu;
- 8) kompensāciju par [zaudējumiem, ko radījusi nelikumīga galīgā sprieduma pasludināšana](#);
- 9) prasībām, kas izriet no tādu tiesību pārkāpumiem, kuras piešķirtas personas datu aizsardzības noteikumos.

Turklāt **apgabaltiesu** jurisdikcijā ietilpst, piemēram:

- 1) ar darbnespēju saistītas lietas;
- 2) lietas saistībā ar strīdu izšķiršanu par valstij piederošu uzņēmumu darbību starp uzņēmuma valdi un direktoru, starp uzņēmuma pārvaldes struktūrām un tā dibinātājstruktūrām un starp uzņēmuma pārvaldes struktūrām un struktūru, kas īsteno uzņēmuma uzraudzību;
- 3) ārvalstu tiesu spriedumu atzīšana un to paziņošana par izpildāmiem (CPK 1148.1 un 1151.1 pants).

Ar īpašuma tiesībām saistītās lietās prasītājam ir pienākums prasības izklāstā precizēt strīdus priekšmeta vērtību, izņemot, ja strīdus priekšmets ir konkrēta naudas summa.

Ar naudas prasībām saistītās lietās, pat ja šādas prasības izvirza kā alternatīvu citai prasībai, norādītā naudas summa ir strīdus priekšmeta vērtība.

Ar citu īpašumu saistītās lietās prasītājam ir pienākums precizēt strīdus priekšmeta vērtību, norādot naudas summu prasības izklāstā atbilstoši CPK 20.

–24. pantam.

2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?

Skatīt 2. punktu.

2.2 Teritoriālā piekritība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)

Polijas Civilprocesa kodeksā izšķir četrus tiesas jurisdikcijas veidus — vispārējo (27.–30. pants), alternatīvo (31.–37. pants), ekskluzīvo (38.–42. pants) un īpašo jurisdikciju (43.–46. pants).

Teritoriālā jurisdikcija ir sīkāk aprakstīta 2.2.1.–2.2.3. punktā.

2.2.1 Teritoriālās piekritības pamatnoteikums.

Vispārējā teritoriālā jurisdikcija

Prasības jāierosina pirmās instances tiesā, kuras teritoriālajā jurisdikcijā atrodas prasītāja domicils (CPK 27. pants).

Saskaņā ar Civilkodeksa 25. pantu fiziskas personas domicils ir pilsētā, kur persona uzturas ar nolūku tajā dzīvot pastāvīgi. Ja atbildētāja dzīvesvieta nav Polijā, vispārējo jurisdikciju nosaka atbilstoši viņa uzturēšanās vietai; ja uzturēšanās vieta nav zināma vai atrodas ārpus Polijas, prasības pieteikumus ir jāiesniedz atbilstoši atbildētāja pēdējam domicilam Polijā.

Prasības pieteikumus pret Valsts kasi ir jāiesniedz tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas organizatoriskās struktūrvienības, uz kuru attiecas strīds, juridiskā adrese. Ja Valsts kasi pārstāv Polijas Republikas Ģenerālprokuratūra (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), prasības pieteikumi ir jāiesniedz tiesai, kuras jurisdikcijā ir reģistrētā adrese Prokuratūras filiālei, kas atbild par organizatorisko struktūrvienību, uz kuru attiecas strīds.

Prasības pieteikumi pret citām juridiskām personām un citām struktūrām, kas nav fiziskas personas, ir jāiesniedz tiesai, kuras jurisdikcijā ir to reģistrētā adrese (CPK 30. pants).

2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.

Skatīt 2.2.2.1. punktu.

2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?

Alternatīvā teritoriālā jurisdikcija ļauj prasītājam izvēlēties tiesu konkrētās lietās. Prasītājs var ierosināt prasību tiesā, kam ir vispārējā jurisdikcija, vai citā tiesā, kas norādīta CPK 32.–371. pantā.

Alternatīvā teritoriālā jurisdikcija ir paredzēta šādās lietās:

par uzturēšanās vietas prasībām un par bērna izcelšanās noteikšanu un ar to saistītām prasībām — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir tiesīgās puses domicils;

par īpašuma prasību pret saimniecisku vienību — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā atrodas vienības galvenā mītne vai filiāle, ja prasība ir saistīta ar galvenās mītnes vai filiāles darbībām. Tomēr tas neattiecas uz lietām, kurās saskaņā ar likumu Valsts kases ģenerālprokuratūra pārstāv Valsts kasi;

par līguma esības atzīšanu, par līguma izpildi, izbeigšanu vai spēkā neesības atzīšanu, kā arī par zaudējumiem, kas radušies līguma neizpildes vai nepienācīgas izpildes dēļ — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir apstrīdētā līguma izpildes vieta; jebkādu šaubu gadījumā līguma izpildes vieta ir jāapstiprina ar dokumentu;

par prasību, kas saistīta ar kaitējumu — prasības var celt tiesā, kuras teritoriālajā jurisdikcijā ir noticis kaitējumu izraisījušais notikums;

par lietas sagatavošanas maksas samaksu — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir vieta, kur likumīgais pārstāvis sagatavojis lietu;

par prasību, kas saistīta ar nekustamā īpašuma nomu (*najem* vai *dzierzawa*) — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir nekustamā īpašuma atrašanās vieta;

pret pusi, kurai ir ar vekseli vai čeku noteikts pienākums — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir maksājuma veikšanas vieta. Ja ir vairākas puses, kurām ir ar vekseli vai čeku noteikts pienākums, tās visas kopā var iesūdzēt tiesā, kuras jurisdikcijā ir maksājuma veikšanas vieta, vai tiesā, kurai ir vispārējā jurisdikcija attiecībā uz vekseli vai čeka saņēmēju vai izdevēju;

attiecībā uz darba tiesībām — prasības var celt tiesā, kuras teritoriālajā jurisdikcijā darbs tiek veikts, tika veikts vai bija jāveic, vai tiesā, kuras teritoriālajā jurisdikcijā atrodas darba vieta (CPK 461. panta 1. punkts).

2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?

Tiesas **ekskluzīvā jurisdikcija** nozīmē, ka lietu var izskatīt tikai Kodeksā norādītā tiesa. Ekskluzīvā jurisdikcija ir paredzēta šādās lietās:

attiecībā uz īpašumtiesībām vai citām lietu tiesībām uz nekustamo īpašumu — prasības var celt tikai tiesā, kuras jurisdikcijā ir nekustamā īpašuma atrašanās vieta; ja strīdus priekšmets ir zemes servitūts, jurisdikciju nosaka atbilstoši apgrūtinātā īpašuma atrašanās vietai;

attiecībā uz mantojumu, neatņemamo daļu, kā arī legātiem, norādījumiem vai citiem testamentāriem rīkojumiem — prasības jāceļ tikai tiesā, kuras jurisdikcijā ir testatora pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, un — ja testatora domicils Polijā nevar noskaidrot — tiesā, kuras jurisdikcijā atrodas mantojums vai tā daļa;

attiecībā uz dalību kooperatīvā, partnerībā, uzņēmumā vai apvienībā — prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā atrodas juridiskā adrese;

attiecībā uz laulības attiecībām — prasības var celt tikai tiesā, kuras teritoriālajā jurisdikcijā atrodas laulāto pēdējā dzīvesvieta, pat ja vienam no laulātajiem joprojām ir domicils vai viņš(-a) pastāvīgi uzturas šādā jurisdikcijā. Ja šāda pamata jurisdikcijas noteikšanai nav, tiesa, kurai ir ekskluzīvā jurisdikcija, ir tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas atbildētāja domicils; ja nav arī šī jurisdikcijas noteikšanas pamata, ekskluzīvā jurisdikcija ir tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas prasītāja domicils;

attiecībā uz bērnu un vecāku savstarpējām attiecībām un adoptētāja un adoptējamā savstarpējām attiecībām — prasības var celt tikai tiesā, kuras jurisdikcijā ir prasītāja domicils, ar nosacījumu, ka nav pamata celt prasību saskaņā ar vispārējās jurisdikcijas noteikumiem.

2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?

Īpašā jurisdikcija nozīmē, ka īpašos tiesību aktos paredzētās lietās jurisdikciju var noteikt citādi.

Tiesības izvēlēties tiesu ir piešķirtas prasītājam.

Ja ir pamatota vairāku tiesu jurisdikcija vai ja prasību ceļ pret vairākām personām, attiecībā uz kurām saskaņā ar tiesību aktiem par vispārējo jurisdikciju kompetence ir dažādām tiesām. Tas pats attiecas uz gadījumu, kad nekustamais īpašums, kura atrašanās vieta ir pamats tiesas jurisdikcijas noteikšanai, atrodas vairāku tiesu teritoriālajā jurisdikcijā.

Tiesības izvēlēties tiesu ir piešķirtas abām pusēm, pamatojoties uz vienošanos vai kopīgu pieprasījumu.

Puses var rakstiski vienoties iesniegt jau esošu strīdu vai strīdus, kas nākotnē var izrietēt no specifiskām tiesiskajām saistībām, pirmās instances tiesai, kurai nav teritoriālās jurisdikcijas atbilstoši tiesību aktiem. Tādā gadījumā šādai tiesai ir ekskluzīva jurisdikcija, ja vien puses nav vienojušas citādi vai prasītājs nav iesniedzis prasības izklāstu elektroniskā procedūrā ar maksājuma rīkojumu. Puses, rakstiski vienojoties, var arī ierobežot prasītāja tiesības izvēlēties starp vairākām tiesām, kas ir kompetentas iztiesāt šādus strīdus.

Tomēr puses nevar mainīt ekskluzīvo jurisdikciju.

Vienošanās par tiesas jurisdikciju jānoformē rakstveidā. Šādas vienošanās var būt daļa no vienošanās par materiālo tiesību normām (kā jurisdikcijas klauzula) vai būt atsevišķas vienošanās.

Lietās, kas saistītas ar darba tiesībām un sociālo nodrošinājumu, kompetentā tiesa pēc pušu kopīga pieprasījuma var nodot lietu iztiesāšanai citai līdzvērtīgai tiesai, kura izskata darba tiesību un sociālā nodrošinājuma lietas, ja tas ir pamatots ar steidzamības apsvērumiem.

Kompetento tiesu izraugās augstākas instances tiesa vai Augstākā tiesa.

Ja kompetentā tiesa nevar izskatīt lietu vai veikt citu darbību kāda šķēršļa dēļ, tās augstākās instances tiesa izraugās citu tiesu. Šādas izraudzīšanās iemesls var būt tikai šķērslis, kas liedz izskatīt lietu, piemēram, tiesneša izslēgšana vai nepārvarama vara.

Augstākajai tiesai ir pienākums izraudzīties tiesu, kurā jāceļ prasība, ja teritoriālo jurisdikciju nevar noteikt saskaņā ar Kodeksu, pamatojoties uz lietas apstākļiem (CPK 45. pants).

3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

Specializētās tiesas ir administratīvās tiesas (*sądy administracyjne*) un militārās tiesas (*sądy wojskowe*).

Militāro tiesu darbību reglamentē 1997. gada 21. augusta Militāro tiesu organizācijas likums (*Prawo o ustroju sądów wojskowych*). Parasti šīs tiesas izskata krimināllietas Polijas Bruņotajos spēkos. Citas lietas var nodot to kompetencē, tikai pamatojoties uz likumu.

Administratīvo tiesu darbību reglamentē 2002. gada 25. jūlija Administratīvo tiesu organizācijas likums (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*).

Administratīvās tiesas nodrošina tiesiskumu, pārtraucot valsts pārvaldes iestāžu darbību, kā arī izšķirot kompetences strīdus un jurisdikcijas strīdus starp pašvaldības iestādēm un valsts pārvaldes iestādēm. Nav izslēgts, ka izņēmuma gadījumos administratīvā tiesa, pildot savus valsts pārvaldes iestāžu pārraudzības pienākumus, var iztiesāt civillietu.

Lapa atjaunināta: 08/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.